

Metodické listy k filmu

BRATŘI

Vážení pedagogové, vážení provozovatelé kin,

nabízíme vám pro využití ke školním projekcím film režiséra Tomáše Mašína **Bratři**, který měl premiéru 26. října 2023.

Na dalších stránkách najdete základní informace k tomuto snímku, který vypráví jeden z největších příběhů Studené války o **odbojové skupině bratrů Josefa a Ctirada Mašínových**. Je to jeden ze zásadních příběhů naší novodobé historie, z období protikomunistického odboje nazývaného též třetí odboj. Jen málokteré téma české historie vzbuzuje tolik emocí jako příběh snímku *Bratři*.

V případě zájmu o projekci se obraťte na některé z kin ve vašem okolí – ve spolupráci s ním projekci rádi zajistíme.

Kontakt a programování

Zuzana Černá
CinemArt a.s.,
Národní 60/28, 111 21 Praha 1
(+420) 602 836 993
cerna@cinemart.cz

Synopse

Film *Bratři* vypráví jeden z největších příběhů studené války o odbojové skupině bratrů Josefa (**Oskar Hes**) a Ctirada Mašínových (**Jan Nedbal**). Rodina Mašínových se v komunisty ovládaném Československu stává terčem pronásledování a bratři věří, že po vzoru otce, hrdiny protinacistického odboje, lze proti diktatuře bojovat jedině se zbraní v ruce. Zároveň si jsou vědomi odpovědnosti vůči mámě (**Tatiana Dyková Vilhelmová**) a sestře (Karolína Lea Nováková). Zakládají odbojovou skupinu, která má na svědomí řadu násilných činů, jejichž vyšetřováním je pověřen kapitán Státní bezpečnosti Koller (Stefan Konarske). Mašínové se stávají nejhledanějšími muži v zemi. Pokusí se o útěk do Západního Berlína, kde plánují vstoupit do americké armády s cílem osvobodit Československo. Pátrání po pěti členů odbojové skupiny pokračuje ve východním Německu, kde začíná jeden z největších honů na lidi v novodobé historii. Jen málokteré téma české historie vzbuzuje tolik emocí jako příběh snímku *Bratři*.

Premiéra: 26. října 2023

Země původu: Česká republika, Slovensko

Žánr: dobrodružný, historický, drama

Stopáž: 135 min

Přístupnost: nevhodné pro děti do 12 let

Režie: Tomáš Mašíň

Scénář: Marek Epstein

Kamera: Friede Clausz

Hudba: Karel Havlíček

Hrají: Oskar Hes (Josef Mašíň), Jan Nedbal (Ctirad Mašíň), Adam Ernest (Milan Paumer), Tatiana Dyková Vilhelmová (Zdena Mašíňová), Stefan Konarske (kapitán Koller), Antonín Mašek (Zbyněk Janata), Karolína Lea Nováková (Zdena Mašíňová ml.), Matyáš Řezníček (Václav Švéda), Václav Neužil (Otibor Novák), Matěj Hádek (Zbyněk Roušar), Karel Dobrý (plukovník StB), Alžběta Malá (Hanka), Petr Uhlík (Vladimír Hradec), Daniela Kolářová (babička Ema), Marián Mitaš (generál Josef Mašíň)

Producent: Petr Bílek [FilmBrigade]

Koproducenti: PubRes (Slovensko), Rohfilm Productions, Česká televize – kreativní producent Jaroslav Sedláček, CinemArt

Distributor: CinemArt

Film podpořila řada institucí včetně České televize (kreativní producent Jaroslav Sedláček), evropského koprodukčního fondu Eurimages nebo Státního fondu kinematografie a záštitu nad ním převzalo Ministerstvo obrany ČR.

Podklady pro učitele a žáky

Kdo byla odbojová skupina bratrů Mašínů?

Pětice mladých mužů se rozhodla se zbraní v ruce opustit v 50. letech komunistické Československo, aby vstoupila do americké armády a pomohla v boji v očekávané třetí světové válce mezi Západem a Východem. Třidvacetiletý Ctirad Mašín a jedenadvacetiletý Josef Mašín vyhlásili válku tehdejšímu režimu – československému stalinismu. **Jak je vnímat dnes, byli Mašínové moderní hrdinové, kteří se postavili proti totalitní brutalitě či jen nerozvážní mladíci, dobrodruzi a vrazi?**

Fakta a souvislosti o odbojové skupině bratrů Mašínů

Jednu z nejznámějších odbojových protikomunistických skupin založili na počátku 50. let synové pplk. **Josefa Mašína**, který byl 30. června 1942 zastřelen nacisty. Svě děti v posledním dopise, který uschoval jako moták v cele smrti, vyzval k tomu, aby hájili svobodu vlasti a národa. Po válce byli bratři **Ctirad a Josef Mašínové** vyznamenáni prezidentem republiky **Edvardem Benešem** za účast v protinacistickém odboji. Když komunistický režim poslal na popraviště rodinné přátele **Heliodora Píku a Miladu Horákovou**, rozhodli se mladíci společně se svými přáteli, že se novému bezpráví postaví. V atmosféře očekávané třetí světové války, o které se často hovořilo ve vysílání Rádía Svobodná Evropa, se snažili nejdříve získat zbraně. V září 1951 přepadli bratři Mašínové dvě služebny SNB v Chlumci nad Cidlinou a Čelákovících. Při těchto akcích zabili dva příslušníky SNB a získali automatické zbraně. Krátce poté byli v souvislosti s přípravou odchodu na Západ bratři Mašínové a jejich strýc Ctibor Novák zatčeni příslušníky Státní bezpečnosti, kteří však nezjistili spojitost se zmíněnými akcemi. Před soud byl nakonec

postaven pouze Ctirad Mašín, který byl odsouzen k dvěma a půl rokům odnětí svobody za přípravu ilegálního přechodu hranic. Vězněn byl v uranovém táboře na Jáchymovsku. Pozůstalí členové skupiny se snažili o jeho osvobození. Aby získali prostředky na odbojovou činnost, přepadli v srpnu 1952 vůz hedvíkovského podniku Kovolis, který převážel výplaty pro zaměstnance. Při potyčce Josef Mašín zastřelil milicionáře a účetního Josefa Rošického. Po návratu Ctirada Mašína z vězení v červnu 1953 získala skupina z dolu Kaňk výbušninu donarit. Ctirad Mašín a Václav Švéda v září 1953 zapálili u Pivína několik stohů s cílem poškodit kolektivizované zemědělství. Při cestě byli zastaveni hlídkou dobrovolných hasičů, z nichž jeden byl Ctiradem Mašínem vážně postřelen.

V říjnu 1953 se **bratři Mašínové, Milan Paumer, Václav Švéda a Zbyněk Janata** vydali na cestu do Západního Berlína. Jejich cílem bylo kontaktovat americkou stranu a předat zprávu od gen. Františka Vaňka o možné spolupráci československých vojenských jednotek v případě války, po výcviku se vrátit do vlasti buď jako agenti-chodci, nebo v řadách americké armády. Nakonec strávili na cestě několik týdnů a dostali se opakovaně do přestřelky s příslušníky východoněmeckého bezpečnostního aparátu a se sovětskými vojenskými jednotkami. Do Berlína dorazili pouze bratři Mašínové a těžce zraněný Milan Paumer. Ve stanici Uckro byli při pokusu o zatčení skupiny zastřeleni komisaři Volkspolizei Hermann Grumini, další policista byl těžce zraněn. Při obklíčování u Waldowa byli zastřeleni příslušníci Volkspolizei Herbert Hoffmann, Heinz Sunkel a Martin Lehmann. Dva členové skupiny, Zbyněk Janata a zraněný Václav Švéda, byli postupně dopadeni a poté vydáni do Československa, kde pak byli společně se Ctiborem Novákem odsouzeni k trestu smrti

a 2. května 1955 popraveni v podzemních prostorách pankrácké věznice. Odsouzena byla také řada dalších spolupracovníků a příbuzných, včetně Zdeny Mašínové, která zemřela po těžké nemoci v hrozných podmínkách 12. června 1956 v pankrácké vězeňské nemocnici. Její ostatky nebyly rodině vydány a skončily v hromadném hrobě na Ďáblickém hřbitově.

Bratři Mašínové a Milan Paumer vstoupili již v Německu do americké armády. Poté odešli do USA, kde se připravovali se na očekávané vypuknutí třetí světové války. Když se jejich naděje na osvobození vlasti nenaplnily, odešli na konci padesátých let do civilu a věnovali se podnikání. Jejich sestra Zdeňka Mašínová zůstala v Československu, kde byla společně se svou babičkou Emmou Novákovou dlouhé roky pod kontrolou Státní bezpečnosti, která se oba bratry snažila unést. Se svým bratrem Josefem se Zdeňka Mašínová viděla až v roce 1969, když se jí nakrátko podařilo vycestovat z Československa do Kodaně.

Teprve po roce 1989 se mohli všichni sourozenci opět společně potkat. Bratři Mašínové však na protest proti nedostatečnému vyrovnání se s komunistickou minulostí odmítli přijet do tehdejšího Československa a do rodné země se již nikdy nevrátili.

Zdroj informací:

Mašínuv statek – Památník tří odbojů v Lošanech
www.masinuvstatek.cz

Témata a otázky pro možnou diskuzi po filmu

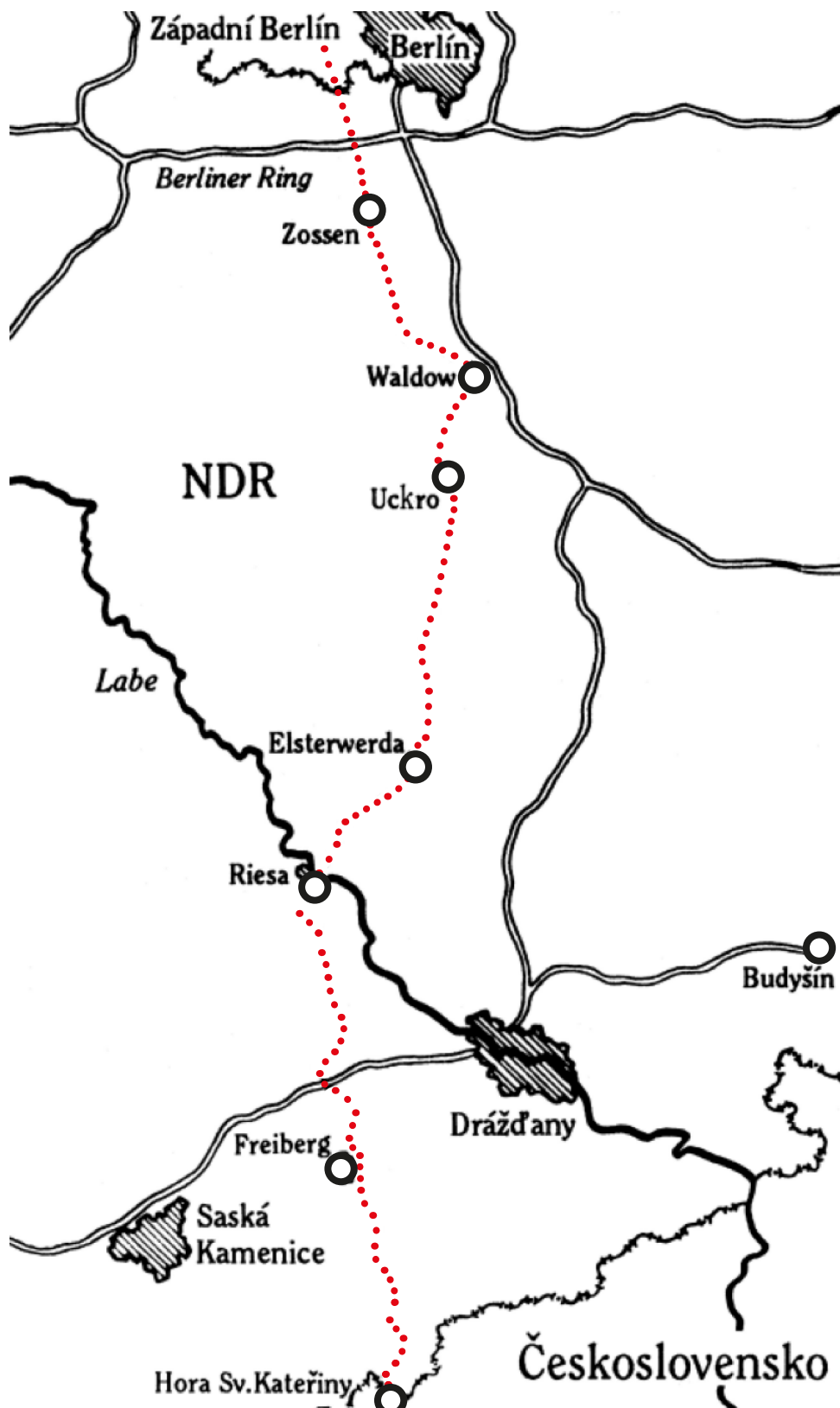
- Nastiňte ve stručnosti příběh bratrů Mašínů a jejich roli v protikomunistickém tzv. třetím odboji.
- V případě bratrů Mašínů byla vyzdvihována jejich „nezlomnost“, co to přesně znamená a jak to bylo ukázáno ve filmu?
- Jak vypadal jejich boj za svobodu v podmínkách totality, co kluci k boji a následnému přesunu do Západního Berlína na cestu potřebovali? Popište: zbraně, úkryt a nutný zdroj financí.
- Film zachycuje tzv. třídní boj, vysvětlete tento termín.
- Ve filmu *Bratři* zazní, že popravená Milada Horáková byla rodinnou přítelkyní Zdeny Mašínové, představte tuto významnou ženu.
- Ve filmu sledujeme atmosféru totality, konkrétně raná 50. léta, kdy komunisté zabírali třídním nepřítelům majetek, vyhazovali jejich děti ze škol, perzekuovali nepohodlné lidi v zaměstnání, začala éra politických procesů v čele s Miladou Horákovou. Jak je konkrétně tato doba znázorněna ve filmu, uveďte příklady filmových situací, které zažila celá rodina Mašínových.
- Snímek vypráví o odvaze, o statečnosti některých jednotlivců v éře komunistické totality, jak vnímáte z pozice dnešního mladého diváka statečnost člověka, má nějaké meze nebo je vše v rámci boje za svobodu dovoleno? A má člověk právo bránit se se zbraní v ruce či nikoliv?
- Svědomí a čest jedince, morálka a etika společnosti, spravedlnost, to jsou ideální pojmy, jak by podle vás měla vypadat současná dokonalá společnost?

Hra: Zkuste si sami ve třídě zahrát na odboj a nastolit nebo charakterizovat podmínky nesvobody.

Práce s mapou

- Mapa cesty, kterou utíkala skupina bratrů Mašínů do Západního Berlína. Cesta trvala celý měsíc od 2. října 1953 a do Berlína to bylo 250 km.
- Jak vypadal svět v období Studené války?
- Jakou podobu měl Berlín v roce 1953?
- Od kdy do kdy byl rozdělen na Západní a Východní Berlín a z jakého důvodu?

Zajímavosti z natáčení filmu *Bratři*

Největší hon na lidi v komunistickém bloku padesátých let.

Film se natáčel 37 dnů na 70 různých lokacích a mezi nejtěžší patřily scény útěku odbojové skupiny do Západního Berlína, kdy je podle archivů hledala armáda 24 000 vojáků. Šlo o největší pátrací akci v dějinách tzv. bývalého východního bloku. Divák se ocitne spolu s pěticí kluků v lesích u Waldowa, kde filmové hrdiny obklíčila východoněmecká přesila.

Tomáš Mašín, režisér: *Nerad slyším slovo „útěk“. Skupina se rozhodla přes NDR dostat do Západního Berlína, protože věřili, že se přidají k americké armádě, a s ní se v řádu měsíců vrátit osvobodit Československo od komunistické a sovětské nadvlády. Naivita? Možná. Obrovská odvaha? Zcela jistě. Jinak šlo opravdu o největší nasazení vojenských pozemních a policejních sil během Studené války a scén během „odyssey“ do Západního Berlína je ve filmu mnoho. Honu na pěticí kluků se zúčastnilo přes 20 000 členů VoPo a vojáků Rudé armády včetně těžké techniky, neuvěřitelné číslo.*

Předloha Barbary Mašínové *Odkaz*

Scénář Marka Epsteina vychází z knihy dcery Josefa Mašína Barbary Mašínové *Odkaz* (vydané roku 2006). Knihu napsala dcera Josefa Mašína podle jeho vzpomínek. Zároveň tvůrci s žijícím Josefem Mašínem scénář konzultovali a potkali se s ním v Německu před samotným natáčením.

Jan Nedbal, představitel Ctirada Mašína, o setkání s Josefem Mašínem: *Setkali jsme se před dvěma lety v Drážďanech, kdy nám ukazoval kus cesty, kudy kluci utíkali, schovávali se před více než dvaceti tisíci vojáky, psy a trojicí z nich se podařilo utéct. Pro mě bylo neskutečné, když hlavního aktéra máte před sebou a on vám ukazuje všechna ta místa jedna ku jedné. Například místo, kde byly největší přestřelky ve Waldowě.*

Oskar Hes, představitel Josefa Mašína: *Bylo to velmi emotivní, citlivé, křehké. Navraceli jsme se skrz vzpomínky do historie. S Josefem Mašínem jsme se potkali před dvěma lety v Drážďanech, kdy nás provedl místy útěku. Pro mě jako pro herce to bylo plodné, mohl jsem ho nakoukat, přečíst si ho a nasát z něj úžasnou energii.*

Příběh rodiny: osudy silných žen

Marek Epstein, scenárista o fascinujícím příběhu rodiny a jaký byl jejich další skutečný životní příběh:

Osud těchto žen byl velmi tragický. Paní Zdena Mašínová zemřela ve věznici v roce 1956 a její dcera se celý život prala se stigmatem sestry vrahů. Její osud je sám námětem na film nebo knihu. Měl jsem tu čest se s ní setkat. Naprosto popřela moji představu zlomené týrané osoby.

Tatiana Dyková Vilhelmová, role matky

Zdeny Mašínové: *V tom je síla celého filmu a příběhu, že přes veškeré těžké rány se ona jako matka snažila rodinu držet při sobě. Také je zde morální odkaz, tito rodiče vychovávali své děti podle určitých etických zásad a hodnot, než co běžně zažíváme dnes. ♦*

Odkaz bratrů Mašíků pro dnešní generaci aneb proč jít do kina na film *Bratři*

Jiří Padevět, spisovatel a badatel: *Proti zlu, v případě skupiny bratrů Mašíků, se musí bojovat jakýmkoliv prostředky, protože ono zlo, ovládající státní bezpečnostní aparát, bude vždycky ještě brutálnější. Pro mě osobně generuje příběh rodiny Mašíků, příběh skupiny i třeba příběh Ctibora Nováka tolik témat, že na to jeden spisovatelský život nestačí.*

Marek Epstein, scenárista: S režisérem

Tomášem Mašíkem jsme se pokusili nahlédnout do světa velmi odvážných lidí zformovaných velmi odvážnými rodiči. A ať už si myslíme o způsobu jejich boje, jejich rozhodnutích a akcích cokoliv, nikdo nemůže zpochybnit jejich cíl a motivaci. Myslím, že ten odkaz je zřejmý z vět, které zanechal otec svým synům: „...bez svobody nelze žít, jen přežívat.“ Asi bychom na to neměli zapomínat. To, co se dnes děje na východ od nás je důkazem, že odvaha je pro národ velmi důležitá.

Oskar Hes, představitel Josefa Mašína:

Chceme ukázat příběh, tak jak se stal podle historických reálií a důkazů a už bude na divákovi, jak to vezme. Je to příběh o neuvěřitelné rodině, o klucích, kteří se rozhodli bojovat, utéct a za svoji pravdu i zemřít.

Václav Neužil, role strýce Ctibora Nováka:

Příběh filmu je fascinující, touha po svobodě je tak obrovská, že já osobně vnímám Mašíky jako zásadové lidi, kteří nemohli ani nechtěli zradit myšlenku svého otce. Ten bojoval s fašismem a oni bojovali s komunismem, což byla stejně podobná prohnílá a šílená diktatura. Josef Mašík jednou řekl, že komunistická strana vyhlásila třídní boj všem nepřátelům, že to nebyli oni, ale komunistická strana řekla, buď půjdete s námi, nebo půjdete proti nám a Mašíni řekli, my půjdeme proti vám! ♦

Kontext doby aneb osud rodu Mašínů očima Jiřího Padevěty

Autorem následujícího textu je Jiří Padevět, spisovatel a badatel, který se zaměřuje na protektorátní a poválečnou historii v českých zemích. Dnes působí jako ředitel nakladatelství Academia v Praze. Za knihu *Průvodce protektorátní Prahou* (2013) obdržel cenu Magnesia Litera: Kniha roku. Jeho texty vyšly v překladech do němčiny, bulharštiny, lotyšštiny a ukrajinštiny. Tématem bratrů Mašínů se zabýval v knize *Odbojová skupina bratří Mašínů* (2018).

Hrdina: generál Josef Mašín

Příběh bratří Mašínů nelze vyprávět bez příběhu jejich otce, generála Josefa Mašína. Narodil se v Lošanech a už během první světové války se stal příslušníkem československých legií v Rusku. Během tohoto bojového nasazení projevil obrovskou míru odvahy a byl několikrát raněn i vyznamenán. Do vlasti se vrátil až po skončení války a už od roku 1920 byl důstojníkem československé armády. Postupoval po kariérním žebříčku a těsně před nacistickou okupací byl zástupcem velitele dělostřeleckého pluku. V roce 1929 se Josef Mašín oženil se Zdenou Novákovou, se kterou měl postupně tři děti. Ctirada, narozeného v roce 1930, kterému se říkalo Radek, Josefa, narozeného v roce 1932 a nejmladší Zdena, narozenou v roce 1933, které se v rodině říkalo Nenda a která byla od narození tělesně postižená a pokud nebyla zrovna v nemocnici a nečekala na další z mnoha operací, byla vždy pod ochranou starších bratrů.

Osud celé rodiny změnila nacistická okupace a vznik Protektorátu Čechy a Morava v březnu 1939. Josef Mašín patřil mezi těch několik málo důstojníků a vojáků, kteří chtěli svoji vlast bránit za každou cenu. V osudný den okupace chtěl Josef Mašín alespoň výbušninami zničit zásoby v kasárnách, ale byl českými důstojníky zpacifikován a vykázán z kasáren. Okamžitě začal organizovat odboj proti nacistům, podařilo se mu napojit na vznikající nejen na vojenské, ale také na sokolské odbojové struktury. Prvním krokem bylo zajišťování zbraní a výbušnin

ze skladů již bývalé československé armády a ukrývání tohoto vojenského materiálu pro případné protinacistické povstání, se kterým až do září 1939 počítal domácí i zahraniční odboj. Postupně se stal Josef Mašín významným odbojářem největší odbojové organizace Obrana národa, složené především z vojáků. Nejznámější je ale jako jeden ze Tří králů, tedy malé, na Obranu národa relativně nezávislé sabotážní a zpravodajské odbojové skupině, jejímiž hlavními členy byli kromě Mašína Josef Balabán, Václav Morávek a František Peltán, označovaný jako čtvrtý ze Tří králů. Skupina odvedla obrovskou zpravodajskou práci, iniciovala a připravila dva bombové útoky přímo v Berlíně a neustále Gestapo, které po jejích členech pátralo, provokovala, například zasíláním ilegálních časopisů přímo do sídla Gestapa. Josef Mašín byl dopaden v květnu 1941, když zaměstnal zasahující gestapáky, aby mohli Peltán a Morávek z ilegálního bytu uprchnout. Během zatýkání byl raněn a přesto se i z nemocnice pokusil o útěk. Při brutálních výsleších nikoho neprozradil a sami gestapáci při poválečných výsleších vypovídali, že na takového protivníka narazili jen velmi zřídka. Gestapo během Mašínova zatčení věznilo i jeho manželku a všechny tři děti byly sice ponechány v péči babičky Emmy Novákové, ale v bytě byly časté domovní prohlídky. Josef Mašín byl 30. června 1942 popraven na Kobylické střešnici.

Synové Ctirad a Josef: druhý a třetí odboj

O jeho synech řada lidí ví, že se intenzivně zapojili do třetího, protikomunistického odboje, ale příliš není známo, že se i přes nízký věk zapojili již do odboje druhého, tedy protinacistického. Na konci války prováděli oba bratři jednak drobné sabotáže na železnici, jednak obstarávali jídlo a donášeli ho do úkrytu uprchlým sovětským válečným zajatcům, jednak židovským uprchlíkům z transportu smrti.

Oba bratři byli v roce 1947 přítomni odhalení pomníku generála Josefa Mašína před statkem v Lošanech, jejich matka Zdena byla vyznamenána. Po komunistickém převratu v únoru 1948 se osud rodiny opět radikálně změnil. Na generála Josefa Mašína se mělo

zapomenout, protože nepatřil ke komunistickému odboji, bratři velmi rychle zjistili, že komunismus, tak jak ho za pomoci Sovětského svazu aplikují českoslovenští komunisté, je stejně příšerná hydra jako nacismus a rozhodli se proti nastupujícímu rudému zlu bojovat, jako bojoval jejich otec proti nacistům.

Jejich rozhodnutí padlo v době, kdy se začaly věznice a nově zřízené tábory nucené práce plnit lidmi, kteří s rudým režimem nesouhlasili, nebo kteří se jenom znelíbili komunistickému sousedovi. V době, kdy letci a vojáci, kteří bojovali na frontě proti nacistům, raději ze své vlasti odešli podruhé, protože nehodlali zemřít v komunistických mučírňách, v době, kdy KSČ zahájila nemilosrdný teror proti každému, kdo si troufl myslet, nebo dokonce jednat jinak, než si rudá strana přála. Okolo bratří vznikla protikomunistická odbojová skupina, někteří její členové se později účastnili slavného útěku do Berlína, ale zatím se snažili shromažďovat zbraně a munici a připravovat se na boj se zlem.

Podobných skupin, i daleko početnějších, vznikla celá řada a často personálně navazovaly na protinacistický odboj. K bratřím se přidal především jejich kamarád, později označovaný jako třetí z Mašinů Milan Paumer a další kamarádi a rodinní přátelé Zbyněk Janata a Václav Švéda. Ten byl z odbojářů nejstarší, bylo mu okolo třiceti let, všem ostatním bylo sotva dvacet, když s odbojem proti státnímu teroru komunistů začali.

Během svojí odbojové činnosti na území Československa zlikvidovala skupina dva příslušníky Sboru národní bezpečnosti a jednoho ozbrojeného pokladníka, člena KSČ. Bratřím a dalším členům skupiny se dodnes předhazuje, že jsou vrazi, ale oproti vraždící mašinerii komunistického režimu bylo jimi zlikvidovaných nesrovnatelně méně. Komunistický režim popravil na základě zmanipulovaných politických procesů v letech 1948 až 1953 více než 200 lidí, ve stejném období došlo k několika vyloženým vraždám, spáchaným příslušníky Státní bezpečnosti a řada osob, z nichž nejznámější je asi páter Josef Toufar, nepřežila brutální

„péči“ komunistických vyšetřovatelů. Poměr je tedy prakticky stonásobný, a to nepočítáme vězně uranových lágrů, kteří zemřeli na nemoci spojené s dlouhodobým kontaktem s uranovou rudou a v důsledku poměrů v komunistických koncentračních táborech.

Zvláštní je, že v českém veřejném prostoru jsou bratři dodnes částí spoluobčanů označováni jako vrazi, ale nikdo z těchto lidí nebere v potaz to, že protikomunistický odboj byl jednak důsledkem komunistického teroru, příčinou násilí byl tedy státní terorismus, a také nebere v potaz, že podobných skupin bylo více, a také bylo více mrtvých esenbáků a soudruhů, kteří se jako příslušníci represivních složek totalitního státu prostě stali legitimním cílem ozbrojeného odporu.

Pětice kluků a jejich cesta do Berlína podzim 1953: největší pátrací akce v dějinách tzv. bývalého východního bloku

Nejznámějším činem odbojové skupiny bratří Mašinů je zcela jistě jejich dobrodružná cesta do Berlína, jeden z největších příběhů Studené války. Používá se pro ni často označení útěk, ale zcela jistě to není přesné. Před komunistickou hydrou neutíkali, chtěli se jen přesunout jinam, odkud proti československému komunismu budou moci bojovat efektivněji než doma, kde byla síť udavačů a konfidentů čím dál hustší. Cesta se odehrála na podzim 1953, v době, kdy bylo stále obrovské množství lidí na obou stranách železné opony přesvědčeno, že třetí světová válka mezi demokracií a komunismem začne hned zítra. Bratři se totiž chtěli vrátit domů v amerických uniformách a osvobodit svoji vlast, mámu, babičku Emmu i Nendu z komunistického žaláře. Cesta z Krušných Hor do západního sektoru Berlína vedla prakticky celou dobu rovinatou krajinou s minimem úkrytů, přesto se jí podařilo třem z pěti odbojářů absolvovat celou, byť Milan Paumer se dostal do cíle se zraněním břicha. Když byla jejich přítomnost na území Německa prozrazena, začalo je pronásledovat přes 20 000 německých policistů a ruských vojáků. Přesto tři z nich prošli. Zbyněk Janata a Václav Švéda byli dopadeni a později v Praze odsouzeni k trestu smrti a popraveni. Během

cesty se podařilo skupině zlikvidovat čtyři východoněmecké policisty, další tři byli zabiti chaotickou střelbou z vlastních řad. Celá cesta netrvala ani měsíc, začala 4. října a skončila, tedy pro ty, kteří prošli, 31. října v americkém sektoru Berlína.

V Praze byl později popraven i strýc bratří Otibor Novák, ze kterého komunistická justice vyrobila údajného „šéfa“ skupiny.

Mašínovský příběh a jeho kontroverze

Příběh bratrů a jejich odbojové skupiny je dodnes označován jako něco, co rozděluje společnost. Ano, rozděluje ji na ty, kteří nechápou smysl boje proti zlu a na ty, kteří tento boj chápou. Díky filmu *Bratři* se, myslím, vrátí mašínovský příběh do veřejného prostoru v novém světle a pomůže pochopit, proč je nutné za svobodu bojovat i proti násobně silnějšímu nepříteli. *Bratři* bezpochyby dokáží zejména mladým divákům přiblížit pro ně zcela nepochopitelnou realitu totalitního státu, který by svým občanům nejraději nařizoval, co si mají myslet, koho mají nenávidět a co si mají dát k večeři.

Pokud film diváky zaujme, a já věřím, že ano, mohou si příběh rodiny Mašínů podrobněji připomenout v Mašínově statku – Památníku tří odbojů v Lošanech u Kolína. Expozice patří sice mezi ty menší, ale příběh rodiny popisuje velmi pečlivě a přesně. Příběh rodiny, jejíž členové se nikdy nezpronevěřili svému svědomí a kteří naprosto přesně věděli, co to je svoboda a proč má cenu za ni bojovat. ♦

